

از اعمال فشار برای استرداد شروط تا بازنگری در قانون اساسی

Heinrich-Böll-Stiftung عکس:

سپیده ساداتیان

در این یادداشت برآنیم تا نگاهی بر رویکرد اخیر کمیته منع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان در قبال کشورهای اسلامی که به عضویت کنوانسیون درآمده‌اند، داشته باشیم. دولت‌های عضو کنوانسیون، هر چهار سال یک‌بار مبادرت به ارائه گزارش دوره‌ای به کمیته می‌کنند و کمیته نیز ضمن بررسی گزارشات دولت‌های عضو، ملاحظات کلی خود در مورد گزارش‌های دولت‌های عضو را ارائه می‌دهد.

پاکستان - الف

دولت پاکستان چهارمین گزارش دوره‌ای خود به کمیته منع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان را ارائه کرد. کمیته نیز در فوریه 2013 گزارش دوره‌ای این کشور را مورد بررسی قرار داد و ملاحظات نهایی خود پیرامون وضعیت حقوق بشر زنان در کشور پاکستان را ارائه کرد. (1)

ترین چالش دولت پاکستان در عنوان مهم توجه که مکرراً از سوی کمیته مورد تأکید قرار گرفته است و از آن به یکی از نکات بسیار جالب رابطه با کنوانسیون منع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان یاد شده است، لزوم بازپس‌گیری اعلامیه تفسیری دولت پاکستان است که در زمان الحاق به کنوانسیون صادر کرده است. (2)

کمیته مکرراً بر مسئولیت دولت پاکستان مبنی بر اجرای کامل کنوانسیون در تمامی قلمرو سرزمینی پاکستان، بدون هیچ قید و شرطی تأکید کرده است. (3)

1. ضرورت اصلاح قانون اساسی و کلیه قوانین داخلی بر طبق کنوانسیون

شده است که طور نمونه اشاره کمیته منع تبعیض علیه زنان بر لزوم وارد کردن کنوانسیون در قوانین و مقررات داخلی تأکید کرده است. به دولت پاکستان باید در راستای ایفای تعهدات خود بر طبق کنوانسیون، تمامی اشکال تبعیض در قوانین و مقررات خود را ملغی کند. برخی از اهم اصلاحات ضروری از دیدگاه کمیته در قوانین و مقررات پاکستان، عبارت‌اند از:

1. اصلاح قانون مجازات کیفری پاکستان در مورد شهادت زنان (4)؛
2. اصلاح قانون مجازات در مورد حدود (5)؛
3. اصلاح قوانین و مقررات در مورد تابعیت و شهروندی (6)

برخی از موضوعات و خلأهای قانونی که دولت پاکستان باید در اسرع وقت مبادرت به تصویب قانون در این زمینه‌ها کند، عبارت‌اند از:

1. لزوم وضع قوانین و مقررات شفاف در مورد جرم انگاری خشونت خانگی؛

پیشگیری و مقابله با قاچاق زنان (7)

2. بار و خشونت علیه زنان‌های زیان‌ای، رویه‌های کلیشه‌مقابله با نقش

کمیته صراحتاً از دولت پاکستان درخواست کرده است که با هرگونه نقش‌پذیری متفاوت زنان و مردان در خانواده و در عرصه اجتماع مقابله کرده و به امحا و ریشه‌کن کردن کامل آن اقدام کند. تعدد زوجات، ازدواج افراد زیر هجده سال و مواردی از این دست، به‌عنوان نقض جدی کنوانسیون از سوی دولت پاکستان دانسته شده است که باید در راستای امحای کامل آن اقدام شود.

تجاوز به عنف» عنوان یکی از مصادیق بارز چنین کمیته منع کلیه اشکال تبعیض، هرگونه تکلیف قانونی زنان به تمکین خاص را به هم بشر زنان دانسته است. نکته بسیار مهم در ملاحظات نهایی کمیته در مورد آخرین گزارش دولت پاکستان در مورد وضعیت حقوق «زناشویی و چگونگی اجرای کنوانسیون منع تبعیض علیه زنان، تأکید کمیته بر لزوم انطباق کامل با نظریات تفسیری ارایه‌شده از سوی کمیته در مورد مواد کنوانسیون است که بعضاً در راستای توسعه مفاد کنوانسیون و تعهدات مندرج در آن است. به‌طور نمونه کمیته بر لزوم انطباق کامل با نظریه تفسیری شماره 19 در مورد منع خشونت علیه زنان (8) تأکید کرده است. (9)

3. ازدواج و روابط خانوادگی

آمیز در زمینه ازدواج و روابط خانوادگی برشده است، وجود قوانین و مقررات تبعیض‌هایی که از سوی کمیته مورد ایراد واقع‌یکی از حیطه طبق قوانین اسلامی است. به‌طور نمونه کمیته صراحتاً خاطرنشان کرده است که قوانین تبعیض‌آمیز در زمینه ارث، حضانت فرزندان، حقوق و تکالیف اقتصادی خانوادگی، طلاق و سایر موارد باید در جهت انطباق با تعهدات دولت پاکستان بر طبق کنوانسیون منع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان امحا و ملغی گردد. (10) برخی از تعهدات دولت پاکستان در زمینه ازدواج و روابط خانوادگی در ملاحظات نهایی کمیته منع تبعیض علیه زنان عبارت‌اند از:

1. بازنگری بر قوانین اسلامی موجود در مورد ازدواج (قانون انحلال ازدواج مسلمانان مصوب 1939) (11)؛
2. بازنگری بر قوانین موجود در جهت ممنوعیت ازدواج دختران زیر هجده سال؛
3. منع تعدد زوجات (12).

ب- عربستان سعودی

کمیته منع تبعیض علیه زنان در سال 2008، مبادرت به بررسی دومین گزارش دوره‌ای دولت عربستان کرد. (13) این کمیته بر لزوم بازپس‌گیری و استرداد شرط کلی دولت عربستان تأکید کرده است. (14)

1. جای مفهوم تساوی و برابری بر موازین اسلامی عدم پذیرش مبانی نظیر عدالت و تناسب، به

کمیته منع تبعیض علیه زنان قویاً دیدگاه دولت عربستان مبنی بر لزوم برقراری تناسب و عدالت به‌جای تساوی و تشابه میان حقوق و تکالیف زنان و مردان در عرصه‌های فردی و خانوادگی را زیر سؤال برده و مورد انتقاد قرار داده است. کمیته خاطرنشان کرده است که باید اصل تساوی در کلیه حقوق و تکالیف زنان و مردان، مجری باشد. همچنین این کمیته اذعان کرده است که اصل منع تبعیض باید همان‌طور که از سوی کنوانسیون و کمیته مورد تعریف و تفسیر قرار گرفته است، توسط کشورهای عضو کنوانسیون اجرا گردد. معنای تبعیض بر طبق کنوانسیون و در نظریات تفسیری کمیته، ناظر بر هرگونه رفتار و عملکرد متفاوت در قبال زنان و مردان است. (15)

2. منع تبعیض در ازدواج و روابط خانوادگی

برخی از موضوعاتی که باید از سوی دولت عربستان مورد تجدیدنظر و بازنگری قرار گیرد، عبارت‌اند از:

1. مفهوم ریاست مرد در خانواده بر طبق قوانین دولت عربستان، باید نسخ و ملغی گردد. (16)
2. برنامه عمل‌پکن کمیته خاطرنشان کرده است که دولت عربستان تاکنون مبادرت به تصویب یک برنامه عمل بر طبق اعلامیه و (5+) نکرده است. (17)
3. لزوم اذن شوهر برای خروج زن از دیگر موضوعاتی است که از سوی کمیته موردانتقاد قرار گرفته است. (18)
4. برانگیز از عدم حق حضانت و حق طلاق مساوی برای زنان و مردان بر طبق قانون مدنی افغانستان نیز از جمله موضوعات چالش دیدگاه کمیته است. (19)

ج (20) افغانستان - ج

کمیته منع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان در جولای 2013 مبادرت به بررسی دومین گزارش دوره‌ای دولت افغانستان به این نهاد کرد. (21)

1. انگاری شدید در مورد جرایم جنسی منع جرم

یکی از ایرادات جدی کمیته بر دولت افغانستان، وجود قوانین و مقررات شدید با مجازات‌های سنگین در مورد جرایم اخلاقی و جنسی برده است و اینکه دولت افغانستان باید در (22) نام «زنا» طور نمونه کمیته صراحتاً از قوانین کیفری افغانستان در مورد جرم است. به جهت امحای این قوانین اقدام کند.

ترین برخوردها، سنگین «زنا» کمیته اذعان کرده است که بر طبق قانون افغانستان، با قربانیان تجاوز به عنف، تحت عنوان مجازات صورت می‌پذیرد. این اظهارنظر کمیته حاکی از عدم تسلط و اشراف کمیته بر موازین اسلامی و اظهار نظرات دروغین در این ارتباط است. (23)

د - بحرین

کمیته در فوریه 2014 سومین گزارش دوره‌ای دولت بحرین را مورد بررسی قرار داد. (24)

کمیته صراحتاً اذعان کرده است که دولت بحرین باید شرط‌های خود بر کنوانسیون را مسترد کند و دیگر زمان آن گذشته است که دولت‌ها با استناد به شروط خود که در زمان تصویب کنوانسیون اعمال کردند، از ایفای تعهدات خود بر طبق کنوانسیون سرباز زنند، بلکه دولت‌های عضو در قبال اجرای کامل کنوانسیون، مسئولیت دارند. (25)

از دیدگاه کمیته منع کلیه اشکال علیه زنان، یکی از معضلات جدی زنان در بحرین، ارتکاب اشکال مختلف خشونت است و در میان اشکال مختلف خشونت، ارتکاب خشونت خانگی خصوصاً تجاوز به عنف زناشویی، به‌عنوان شایع‌ترین مورد خشونت در کشور بحرین علیه زنان ارتکاب می‌یابد. (26)

اهم ایرادات کمیته در مورد قوانین و مقررات دولت بحرین در زمینه خانواده، ناظر بر ریاست مرد در خانواده، قانون ارث، قانون حضانت فرزندان، تعدد زوجات، سن ازدواج، طلاق و مواردی از این قبیل است. (27)

ه - عراق

کمیته منع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان در فوریه 2014 مبادرت به بررسی ششمین گزارش دوره‌ای دولت عراق کرد. (28)

گیری شروطی که در زمان الحاق به کنوانسیون مقرر کمیته مصرانه از دولت عراق درخواست کرده است که در جهت استرداد و بازپس کرده است، اقدام کند. (29) این کمیته از دولت عراق درخواست کرده است که درصدد اصلاح و تجدیدنظر در قانون اساسی کنونی خود و تصویب یک قانون اساسی جدید برآید؛ زیرا مفاد قانون اساسی کنونی، با تعهدات دولت عراق بر کنوانسیون در تعارض قرار دارد. (30)

تر ملغی نماید. (31) همچنین کمیته صراحتاً تأکید کرده است که قانون احوال شخصیه بر طبق مذهب شیعه جعفری را هر چه سریع

1. انگاری فحشامقابل با جرم

از دیدگاه کمیته منع تبعیض علیه زنان باید هرگونه جرم‌انگاری فحشا ملغی و نسخ گردد، زیرا فحشا به‌عنوان یکی از مشاغل زنان از های عضو کنوانسیون باید در راستای حمایت از زنان شاغل در امر فحشا، اقدام کنند. شده است و دولت دیدگاه کمیته به رسمیت شناخته اهم اقداماتی که از دیدگاه کمیته، دولت عراق در رابطه با فحشای زنان باید اتخاذ کند، عبارت‌اند از:

1. برند؛ سر می‌ها به آزادی فوری زنانی که به جرم فحشا، دستگیر شده و در زندان
2. حمایت از زنان شاغل در تجارت جنسی و مشاغل جنسی؛
3. انگاری فحشا در قوانین و مقررات کیفری و جزایی عراق (32). مقابله با جرم

2. ازدواج و روابط خانوادگی

کمیته خاطر نشان کرده است که در رابطه با ازدواج و امور خانوادگی، باید دولت عراق اقدامات ذیل را مدنظر قرار دهد:

1. لزوم نسخ قوانین موجود مبنی بر ازدواج افراد زیر هجده سال؛
2. منع تعدد زوجات.

نتیجه

مروری اجمالی بر ملاحظات نهایی کمیته بر گزارشات دوره‌ای کشورهای اسلامی عضو کنوانسیون، به وضوح نشان می‌دهد که هرگونه تنها مشکلی از مشکلات موجود در کشورهای اسلامی را برطرف نکرده است، بلکه در عضویت و پذیرش التزام در قبال کنوانسیون، نه عمل با توجه به استراتژیک بودن این معاهده، و با توجه به ارایه تفاسیر موسع از سوی کمیته در مورد مفاد کنوانسیون، بی‌تردید فقط می‌تواند منجر به طلبکارتر شدن نهادهای بین‌المللی از جمله کمیته از کشورهای اسلامی شود؛ زیرا اساساً برخی از درخواست‌ها و پیشنهادات کمیته از دولت‌های عضو، غیرقابل انطباق با موازین شرع مقدس اسلام است که از آن جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

1. «زنا» تجدید و بازنگری بر مفاد قانون کیفری و جزایی در مورد جرایم جنسی از جمله جرم
2. اصلاح و تجدیدنظر در قانون اساسی به دلیل عدم مغایرت با مفاد کنوانسیون؛
3. عنوان یک شغل و لزوم حمایت از زنان درگیر فحشا؛ به رسمیت شناختن فحشای زنان به
4. برقراری تساوی و تشابه کامل در روابط خانوادگی و ازدواج.

مهرخانه منبع: